

De empathische aap

Frans de Waal: *De aap en de filosoof*. Hoe de moraal is ontstaan. Contact, 228 blz. €22,80

Frans de Waal, de primatoloog, kent een chimpanseevrouw die het erg grappig vindt om mensen nat te sproeien. Ze woont in het Yerkes Regional Primate Research Center in Atlanta, waar Frans de Waal werkt, en ze heet Georgia. Als ze bezoekers ziet aankomen, gaat ze snel naar de kraan en laat haar mond vol water lopen. Ze verschuilt zich tussen de andere chimpansees en dan opeens, *psssjiet*, sproeit ze iedereen nat.

Op een dag hoorde Frans de Waal haar achter zich aansluipen en hij wist dat ze haar mond weer vol water had. Hij draaide zich om, hief zijn vinger en keek haar recht in de ogen. „Georgia, ik heb je wel gezien!” Ze liep meteen weg, liet een deel van het water uit haar mond vallen en slikte de rest door.

Het verhaal staat in *De aap en de filosoof*, het nieuwste boek van Frans de Waal, dat nu net in het Nederlands is vertaald. De Waal woont al zo lang in de VS dat hij alleen nog maar in het Engels schrijft. In dit boek gaat hij door waar hij twee jaar geleden – in *De aap in ons* – gebleven was: het ontstaan van de moraal.

Volgens Frans de Waal blijkt uit het verhaal over Georgia dat chimpansees, die met de bonobo's het dichtst bij de mensen staan, niet alleen vooruit kunnen denken, maar ook kunnen begrijpen wat

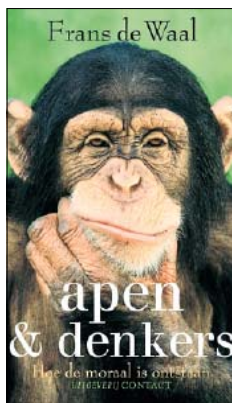
hun gedrag bij een ander teweeg kan brengen. Hij ziet het als een bewijs dat chimpansees een idee hebben van wat zich in het hoofd van een ander afspeelt. En ze kunnen hun handelingen daaraan aanpassen.

Hij vertelt in *De aap en de filosoof* ook weer het verhaal van de chimpanseevrouw die een gewonde vogel mee in de boom neemt en probeert die weer te laten vliegen door de vleugels te bewegen. Als het niet lukt, blijft ze bij de vogel zitten tot die weer vanzelf begint te vliegen. Nieuwsgierige soortgenoten jaagt ze weg.

Zich in een ander kunnen verplaatsen, zegt Frans de Waal, is het begin van alle moraal. Voor hem is het, na een levenlang apen-gedrag bestuderen, duidelijk dat moraal niet is voorbehouden aan mensen. Hij verzet zich, feller dan in eerdere boeken, tegen wat hij de vernistheorie noemt: moraal als een dun laagje dat bij mensen over hun ver-

der kwaadaardige natuur heen ligt. Moraal zit volgens Frans de Waal bij sociale primaten in de genen en is mee geëvolueerd omdat die nuttig bleek voor de overleving.

De tegenstand die hij hiermee oproept heeft hij deze keer zelf georganiseerd. In de tweede helft van het boek leveren vier wetenschappers kritiek op zijn theorie. Interessante stukken, maar De Waals apenverhalen zijn interessanter.

JANNETJE KOELEWIJN